

Løvetann

Tekst og foto:

Ariane Schjelderup

Filosofiske spørsmål:

Ariane Schjelderup

Sist oppdatert: 15. november 2003

Det er endelig vår, og det begynner å spire og gro. Noe av det som gror aller raskest, er løvetannen — alle hageeieres store pine. Her skal vi imidlertid se at denne planten har flotte egenskaper som dessverre har havnet i skyggen av dens dominerende rykte som ugress.

Om løvetann

Løvetann (*Taraxacum Officinale*) tilhører kurvblomstfamilien. Løvetannen er en flerårig plante som blir 10-40 cm høy. Det finnes mange forskjellige løvetannvarianter (man regner med over 500 arter i Europa og ca. 240 i Norge).

De forskjellige variantene har ulik form på bladene. Noen har veldig dype tagger i bladene, andre har mer rundaktige blader. Bladene vokser i en rosett ved bakken, og hver stilk har én blomst. Stilken er hul, med en hvit melkesaft som er ganske bitter på smak. Blomstene ser ut som gule bustehoder med mange tynne blomsterblader; de innerste står rett opp, mens de ytterste er bøyd til siden. Blomstene utvikler seg til små gråbrune og taggete «nøtter» med langstilkede paraplyformede hårfnökk.

Løvetannen har en rett, kraftig og kjøttfull rot som stikker dypt ned i jorden og henter frem næringsstoffer til overflaten. Den er derfor bra for jorden og gjør den mer næringsrik. Også metemarker liker seg godt der hvor det vokser løvetann — og de hjelper jo til med å gjøre jorden bedre de også. Når løvetannen dør, kommer metemarkene dypt ned i jorden ved å spise seg gjennom de gangene som roten etterlater seg.

Løvetannen skiller også ut en slags gass som hjelper plantene i nærheten med å få modne frukter. Men de plantene som vokser rett ved siden av, blir forgiftet av et annet stoff som løvetannen skiller ut. Slik skaffer løvetannen seg bedre plass å vokse på!

Løvetannen har jomfrufødsel!

De fleste løvetannartene er kjønnsløse og formerer seg ved en slags jomfrufødsel. Løvetannens blomster setter altså frukt uten at de er blitt bestøvet av andre blomster. De nye løvetennene får derfor bare egenskapene til morplanten — det finnes jo ingen far!

Når det skjer en forandring i arveanleggene, vil ikke dette bli blandet ut med arveanleggene fra andre planter, men kan utvikle seg videre på egen hånd. Hvis du f.eks. har to løvetannplanter med forskjellige blader som vokser rett ved siden av hverandre, vil ikke disse «få barn» som har blader som ser ut som en krysning av de to foreldreplantenes blader. Derfor det har kunnet bli så mange vidt forskjellige typer løvetann.

Ugress eller nytteplante?

Løvetannen regnes for å være den verste ugressplanten, og de fleste hageeiere gjør hva de kan for å bli kvitt den — også med kjemiske midler. Den er vanskelig å bli kvitt fordi bare en liten bit av roten kan utvikle seg til en ny plante. Om du tramper ned en løvetann, retter den seg

raskt opp igjen, og den klarer å overleve selv i gruskanter ved veien. I gammel asfalt hender det at du kan se en ny løvetannplante sprengt seg vei gjennom asfalten.

Derfor er løvetannen blitt et symbol på overlevelsedyktighet. Under krigen ble løvetannen symbolet for motstandsbevegelsen, og idag snakker vi om «løvetannbarn»: barn som har en vanskelig oppvekst, men som klarer seg bra likevel.

England + løvetann = sant?

Men selv om løvetannen er hatet som ugress, er det et faktum at noe det første de hageelskende engelskmennene gjorde når de kom til nye deler av verden for å danne kolonier, var å så løvetann! Hvorfor gjorde de det? For å gjøre det hjemmekoselig rundt seg, de savnet løvetannen eller *dandelion* (dande = tann, lion = løve) som det heter på engelsk. I London fantes det endog et frøfirma som spesialiserte seg på frø fra forskjellige løvetannsorter fra forskjellige deler av England.

Men senere, til tross for sin overlevelsessevne, var løvetannen på 1970-tallet begynt å bli en sjelden plante i England. Hageeiere bekjempet den med ugressmidler, og man var redd den skulle forsvinne helt. Man var også redd for at noe tilsvarende kunne skje i Norge — men det har tydeligvis ikke skjedd. Løvetannen har vunnet kampen så langt. Og godt er det.

Filosofiske spørsmål

1. De forskjellige løvetannsortene har som nevnt forskjellig form på bladene — det er ikke alle sortene som har skikkelige «tenner» på bladene engang. Hvordan klarer vi å kjenne igjen et løvetannblad når bladene er så forskjellige?

De ulike løvetannsortene både ser forskjellige ut og har ulike egenskaper. Men hvordan kan vi kalle alle sammen for «løvetann» når de er så forskjellige? Hvor like må to planter være for at vi skal kunne si at de tilhører samme sort? Må de:

- ha samme form på blader eller blomster?
 - ha samme farve på blomstene?
 - smake likt?
 - kunne brukes til det samme?
 - vokse på de samme stedene, og/eller på samme tid av året?
 - være like pene/stygge?
 - inneholde de samme stoffene (de må f.eks. begge være enten spiselige eller giftige)?
2. Løvetannen kan spreng seg vei gjennom asfalt. Betyr det at den er sterkere enn asfalten? Eller at den er hardere? Hvis løvetannen ikke er hardere enn asfalt; hvordan kan den da spreng asfalten?
 3. En hovedgrunn til at løvetannen er et forhatt ugress kan være at den er vanskelig å bli kvitt og at den sprer seg lett. Tror du det kunne blitt populært å ha løvetann i hagen hvis den hadde vært vanskelig å dyrke? I tilfelle ja: hvorfor det? Og gjelder dette flere typer planter? Kan du tenke deg andre ting som vi ikke vil ha fordi det er «for lett» å få tak i, eller ting vi betaler mye for fordi det er vanskelig å få tak i:
 - hadde vi betalt penger for gull hvis det vokste tungt gullhår på hodene våre?
 - hadde vi kastet plastposene når de er litt skitne hvis vi hadde måttet betale masse penger for dem?
 - hadde vi drukket mer vann hvis det var dyrt – og det bare kom søt brus ut av vannkranen?
 - ville vi likt å ha roser i haven om roser spredde seg som løvetann, og vokste i gressplen?

Kan du tenke deg ting som det er vanskelig å få tak i, men som ingen vil ha?